

ความหมาย

การจำหน่ายพัสดุ หมายความว่า การตัดยอดพัสดุอันได้แก่ วัสดุหรือครุภัณฑ์ ออกจากทะเบียนคุม โดยดำเนินการปลดพัสดุในความครอบครองของส่วนราชการนั้นออกจากความรับผิดชอบ ด้วยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใด คือ ขาย โอน แลกเปลี่ยน แปรสภาพหรือทำลาย

โดยทั่วไปแล้วการจำหน่ายพัสดุมักจะหมายถึงการจำหน่ายครุภัณฑ์ที่มีอายุการใช้งานนาน หรือที่มีสภาพค่อนข้างคงทนถาวร สำหรับวัสดุถ้าหากไม่ได้ใช้หมดเปลืองไปตามลักษณะของการทำงานหรือพัสดุที่มีอายุการใช้งาน หากเก็บจนหมดอายุก็ต้องจำหน่ายด้วย

มูลเหตุของการจำหน่ายพัสดุ

การจำหน่ายพัสดุมูลเหตุที่เกี่ยวกับการบริหารพัสดุในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งตามวงรอบการส่งกำลัง คือ

๑. เนื่องจากกระบวนการกำหนดความต้องการ ได้แก่ การวางแผนในการกำหนดความต้องการไม่พอดี ทำให้มีพัสดุบางรายการมากเกินไปซึ่งอาจเกิดจากข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการประมวลความต้องการเป็นข้อมูล ที่คลาดเคลื่อน หรือไม่สามารถพยากรณ์ล่วงหน้าได้ถึงการเปลี่ยนแปลงความต้องการของหน่วยผู้ใช้ในทางลดลง

๒. เนื่องจากการจัดหา ได้แก่ การจัดหาไม่ได้ผลดี ซึ่งอาจเกิดจากการกำหนดคุณลักษณะเฉพาะไม่เหมาะสมกับการใช้งาน หรือการจัดซื้อจัดหาที่ไม่ถูกต้องตรงตามคุณลักษณะเฉพาะ หรือมีการตรวจรับพัสดุไม่ตรงตามที่จัดซื้อจัดจ้าง

๓. เนื่องจากการเก็บรักษาหรือการแจกจ่าย ได้แก่ การเก็บรักษาไม่ถูกต้องหรือเหมาะสมกับสภาพของพัสดุ ไม่มีการหมุนเวียนการจ่ายหรือไม่มีมาตรการการควบคุมพัสดุที่ดี ทำให้พัสดุเกิดการชำรุด เสื่อมสภาพจนใช้ราชการไม่ได้หรือเกิดจากการสูญหายหรือเกิดการชำรุดเสียหายระหว่างการจัดเก็บ หรือเกิดการสูญหาย ในระหว่างการขนส่งให้กับหน่วยต่างๆ หรือหน่วยผู้ใช้ หรืออาจสูญไปตามธรรมชาติ หรือสูญไปเพราะภัยธรรมชาติ

๔. เนื่องจากการซ่อมบำรุง ได้แก่ การใช้พัสดุโดยไม่มีการบำรุงรักษา ที่ถูกต้อง หรือเป็นพัสดุที่ใช้ราชการมานานทำให้เกิดการเสื่อมสภาพหรือชำรุด จนไม่สามารถซ่อมทำให้ใช้ราชการได้ หรือไม่คุ้มค่าในการซ่อมทำ

จะเห็นได้ว่าการจำหน่ายพัสดุเป็นเรื่องที่อาจจะเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับงานอื่นๆ ในวงรอบของการส่งกำลัง มูลเหตุของการจำหน่ายนั้นเมื่อพิจารณาแล้ว จะเข้าอยู่ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของวงจรเสมอ นอกจากนี้ยังอาจมีสาเหตุอื่นๆ อีก เช่น มีเศษวัสดุที่เหลือจากการใช้งาน ได้แก่ เศษเหล็ก ตะปู เศษไม้ที่เหลือจากการใช้งาน ฯลฯ หรือพัสดุบางอย่างผู้ผลิตไม่ผลิตจำนวนน้อยเนื่องจากไม่คุ้มทุน เมื่อจะต้องซื้อจึงต้องสั่งซื้อในจำนวนมากทำให้มีพัสดุเหลือใช้ ซึ่งเมื่อไม่จำเป็นต้องใช้ก็ต้องจำหน่ายที่สุด

ประโยชน์ของการจำหน่าย

๑. ปลดเปลื้องความรับผิดชอบพัสดุดอกจากบัญชีคุม พัสดุนิตใดที่ชำรุดและไม่สามารถใช้ราชการได้ แต่ยังมีได้ดำเนินการจำหน่ายบัญชีพัสดุนั้น ก็ยังถือว่ายังอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยความรับผิดชอบของหน่วยครอบครองหรือหน่วยที่ใช้พัสดุนั้นอยู่ แต่ถ้าพัสดุนั้นได้รับการจำหน่ายบัญชีแล้ว ผู้ใช้ซึ่งควบคุมบัญชีพัสดุนั้นจะได้รับประโยชน์โดยตรง คือไม่ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายอันเกิดจากการสูญหายของพัสดุหรือในกรณีอื่นที่อาจจะเกิดขึ้นได้

๒. ไม่ต้องเสียสถานที่เก็บรักษา และค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาซึ่งถือว่าเป็นต้นทุนของหน่วยอย่างหนึ่ง เช่น คลังต่างๆ ที่มีพัสดุเก่าๆ ที่ล้าสมัยเก็บอยู่เป็นจำนวนมากจะต้องสิ้นเปลืองพื้นที่เก็บ ต้องใช้กำลังพลในการดูแล สิ้นเปลืองค่าสาธารณูปโภค หากดำเนินการจำหน่ายและระบายพัสดุนั้นออกจากคลังไปได้จะทำให้มีสถานที่ สำหรับเก็บรักษาพัสดุใหม่อื่นๆ ที่ทันสมัยกว่าได้มาก

๓. มีโอกาสจัดหาพัสดุมาทดแทน ซึ่งเป็นชนิดเดียวกันหรือทดแทนกันได้ แต่เป็นแบบที่ทันสมัยหรือมีประสิทธิภาพในการใช้ประโยชน์ได้มากกว่าพัสดุเดิม เช่น เครื่องคำนวณเลขชนิดมือหมุนมีประสิทธิภาพในการใช้น้อยกว่าเครื่องคำนวณเลขไฟฟ้า เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่นใหม่กว่าจะมีคุณสมบัติที่ดีเพิ่มขึ้นเสมอ

๔. ได้รับรายได้หรือผลตอบแทนต่อส่วนรวมจากการดำเนินการ ที่เหมาะสมภายหลังจากจำหน่ายพัสดุดอกจากบัญชีแล้ว เช่น ภายหลังจากการจำหน่ายพัสดุแล้วพัสดुरายการใดที่ชำรุดมากจนไม่สมควรนำมาซ่อมทำเพื่อแจกจ่ายให้กับหน่วยงานอื่นได้ สามารถดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์หรือบังเกิดผลดีกว่าการเก็บของเก่าและใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ การนำพัสดุที่จำหน่ายบัญชีแล้วไปแลกพัสดุประเภทหรือชนิดเดียวกันแต่เป็นของใหม่กว่ามาใช้ราชการ หรือการขายทอดตลาดพัสดุชำรุดเพื่อนำรายได้ส่งกระทรวงการคลังเป็นรายได้แผ่นดิน

๕. สามารถนำพัสดุที่หน่วยอื่นหมดความจำเป็นซึ่งดำเนินการจำหน่ายบัญชีและดำเนินการส่งคืนหน่วยเทคนิคที่รับผิดชอบมาดำเนินการซ่อมทำ เพื่อนำไปแจกจ่ายให้กับหน่วยอื่นที่ยังมีความต้องการและจำเป็นต้องใช้งาน

ระเบียบปฏิบัติที่ใช้ในการจำหน่ายบัญชีพัสดุ

การจำหน่ายบัญชีพัสดุของส่วนราชการในกองทัพเรือ ปัจจุบันต้องปฏิบัติตามข้อบังคับ ระเบียบและคำสั่งของทางราชการเป็นหลักในการดำเนินการ ดังนี้

- ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม
- ระเบียบกองทัพเรือ ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.๒๕๕๓
- คำสั่งกระทรวงกลาโหม (เฉพาะ) ที่ ๒๐๐/๕๘ เรื่อง การพัสดุ
- ข้อบังคับทหารว่าด้วยการขายพัสดุของหลวง พ.ศ.๒๔๙๐
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการเงิน พ.ศ.๒๕๒๘ (ขก.๒๘)
- คำสั่ง ทร. เรื่องการมอบอำนาจสั่งการและทำการแทนในนามของ ผบ.ทร.
- ข้อบังคับกระทรวงกลาโหมว่าด้วยการปฏิบัติเมื่อเกิดความเสียหายแก่เงินราชการหรือทรัพย์สินของทางราชการอันเนื่องมาจากการกระทำละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ.๒๕๔๒ (ขก.๔๒)

ขั้นตอนการจำหน่ายพัสดุ

ขั้นตอนการปฏิบัติกับการดำเนินการจำหน่ายพัสดุสาย ยศ. ใน ทร. มีวิธีการปฏิบัติพอสรุปขั้นตอนได้ดังนี้

๑. หน่วยที่มีพัสดุใช้งานเสนอรายงานการชำรุดและขอจำหน่ายบัญชี ไปยังผู้บังคับบัญชาในระดับ กรม กองเรือ และแนบในรายการซ่อมทำ (ถ้ามี) โดยชี้แจงรายละเอียดดังนี้

- ชนิด ตราอักษร หมายเลขเครื่อง หมายเลขทะเบียนครุภัณฑ์ (ถ้าเป็นครุภัณฑ์) ของพัสดุ

- อายุการใช้งาน

- สภาพของพัสดุที่ชำรุดโดยทั่วไป และสาเหตุของการชำรุด

- จำนวนครั้งที่ซ่อมทำ

๒. เมื่อหัวหน้าส่วนราชการระดับกรม (ผบ.กองเรือ) ได้รับรายงานแล้ว จะแต่งตั้งคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริงขึ้นหนึ่งคณะ ประกอบด้วย ประธาน ๑ คน กรรมการ ๒ คน โดยแต่งตั้งจากราชการชั้นสัญญาบัตรหรือผู้ที่ทางราชการสั่งให้ทำหน้าที่ในตำแหน่งของนายทหารสัญญาบัตร

๓. คณะกรรมการตรวจสอบหาข้อเท็จจริงพิจารณาหาสาเหตุของการชำรุด ถ้าปรากฏว่ามีผู้รับผิดชอบให้คณะกรรมการเสนอหัวหน้าส่วนราชการทราบเพื่อเสนอ ทร. แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหาผู้รับผิดชอบทางละเมิดต่อไป หากผลการพิจารณาเห็นว่าไม่ได้เกิดจากการกระทำของเจ้าหน้าที่ ให้ส่วนราชการเสนอรายงานสภาพไปยังหน่วยเทคนิคที่รับผิดชอบ (ยศ.ทร.) อนึ่งการส่งรายงานการขออนุมัติจำหน่าย ให้หน่วยแนบหลักฐานพร้อมไปด้วย ดังนี้

๓.๑ บันทึกรายงานจำหน่ายบัญชีของหน่วยผู้ใช้

๓.๒ คำสั่งหัวหน้าส่วนราชการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบหาข้อเท็จจริง

๓.๓ รายงานการสอบหาข้อเท็จจริงของคณะกรรมการตามข้อ ๓.๒

๓.๔ ใบรายงานการซ่อมทำ (ถ้ามี)

๓.๕ สำเนาทะเบียนครุภัณฑ์

๔. เมื่อหน่วยเทคนิค (ยศ.ทร.) ที่ควบคุมพัสดุในความรับผิดชอบได้รับ รายงานพร้อมหลักฐานตามข้อ ๓.๑ ถึง ๓.๕ แล้ว จะพิจารณาดำเนินการตรวจสอบ หลักฐานหากมีความเหมาะสมและอยู่ในอำนาจของหน่วยเทคนิคจะอนุมัติให้จำหน่าย บัญชีได้และแจ้งให้หน่วยที่เสนอรายงานทราบ เพื่อดำเนินการตามข้อ ๕. หากไม่อยู่ในอำนาจจะเสนอ ทร.ต่อไป

๕. หน่วยผู้ใช้พัสดุได้รับทราบการจำหน่ายบัญชีแล้ว หากเป็นการ จำหน่ายบัญชีที่มีซากพัสดุเหลืออยู่ ให้หน่วยผู้ใช้นำซากพัสดุส่งคืนพร้อมใบส่งคืน ยังหน่วยรวบรวมพัสดุใช้แล้ว เช่น พัสดุสาย ยศ. ให้ส่งคืนที่ แผนกคลังเครื่องช่วย การศึกษาและตำรา กบศ.ยศ.ทร. หลังจากนั้นจึงลงจ่ายออกจากบัญชีของหน่วย โดยหน่วยเทคนิค (ยศ.ทร.) จะดำเนินการ ขาย โอน แลกเปลี่ยน แปรสภาพหรือ ทำลายตามความเหมาะสม ต่อไป

จัดทำโดย

แผนกคลังเครื่องช่วยการศึกษาและตำรา กบศ.ยศ.ทร. (โทร. ๕๔๙๕๐)